

**Verantwoording
Landelijk
Bestuur D66**

Verantwoording Landelijk Bestuur D66

Congres 119 Nieuwegein

Voorzitter | Victor Everhardt

Wat een politiek jaar was 2023! Op 7 juli viel het kabinet en op 22 november waren de verkiezingen voor de Tweede Kamer. De uitslag was niet wat we gehoopt hadden: van 24 zetels vielen we terug naar 9 zetels. Zoals Rob Jetten zei op de avond van de uitslag: “De uitslag van vanavond is voor ons een harde klap, we hadden natuurlijk op meer gehoopt, en tegelijkertijd hebben we de voorspellingen van een paar weken eerder keihard verslagen.”

De vereniging en het Landelijk Bureau hebben werkelijk alle zeilen bijgezet om een sterke campagne neer te zetten, een uitstekend verkiezingsprogramma te schrijven en een aansprekende kandidatenlijst te presenteren. Processen waar normaal gesproken ruim een jaar voor staat, moesten we binnen vier maanden realiseren.

En dat is ons gelukt! Er staat een sterke TK-fractie en de vereniging was afgelopen zomer en najaar overal te zien. Op straat, bij de stations en langs de deuren. Ondertussen liepen de voorbereidingen voor de Europese Parlementsverkiezingen van 6 juni 2024 ook gewoon door. Het ligt voor de hand dat de tussentijdse Tweede Kamerverkiezingen consequenties hebben gehad voor lopende projecten die gepland stonden voor 2023. Die zijn geannuleerd of verzet naar een later moment in de toekomst.

Onze financiële middelen zijn in zeer grote mate afhankelijk van het zetelaantal. Met minder zetels moeten we als partij en vereniging scherpere keuzes maken naar de toekomst. Daar gaan we mee aan de slag.

Een terugval in zetels in de Tweede Kamer betekent echter niet minder inzet op de vereniging. Het komt nu aan op een sterke en veerkrachtige vereniging. In 2026 doen we weer mee aan de gemeenteraadsverkiezingen in ongeveer 180 afdelingen. Dat vraagt dat we samen werken aan een sterke vereniging met prikkelende ideeën en enthousiaste vrijwilligers. Dat we er met elkaar de schouders onder zetten.

Ik zie ernaar uit jullie te ontmoeten tijdens het congres. In deze verantwoording lees je meer over dat wat het Landelijk Bestuur het afgelopen jaar heeft gedaan. Heb je vragen? Weet ons te vinden.

Victor Everhardt Partijvoorzitter

landelijkbestuur@d66.nl

Talentontwikkeling & Opleiding; Wietske Veltman

TK2023

In verband met de tussentijdse verkiezing voor de leden van de Tweede Kamer (TK2023) zijn er vanaf de zomer een aantal ongeplande projecten ingelast:

- Het opstellen van de profielen lijsttrekker en tweede Kamerlid
- Opstellen advies aan de leden over de lijsttrekkerskandidaat
- Opstellen advieslijst
 - Elementen uit de bootcamp van 2021 zijn gebruikt voor een 1-daags assessment voor potentiële top 25 kandidaten waarvan het profiel nog minder bekend was.

D66 Academie

Dit jaar zijn er twee nieuwe modules toegevoegd aan het opleidingsaanbod op de Online Academie De module *'Hoe word je een bedreven bestuurslid?'* en de module *'Diversiteit en inclusie.'*

In juni heeft de D66 Academie een opleidingsdag voor raadsleden georganiseerd in Arnhem.

In het eerste kwartaal van 2023 is de eerste editie van het topprogramma De Nieuwe Lichting (DNL) afgerond. In het voorjaar vond de selectie plaats voor DNL2. Vanwege de tussentijdse verkiezing is de start van DNL2 uitgesteld tot maart 2024.

Diverse afdelingen zijn ook begonnen met het opstarten van masterclasses en kaderdagen.

EP2024

Ter voorbereiding op de Europese Parlementsverkiezingen in 2024 zijn de onderstaande projecten uitgevoerd:

- Oriëntatiesessie voor geïnteresseerden
- Opstellen adviezen aan de leden over de lijsttrekkerskandidaten
- Opstellen advieslijst

Landelijke Talentencommissie

Begin 2023 heeft de LTC een beleidsplan opgeleverd met daarin de geplande taken en ambities voor de komende vier jaar.

Dit jaar is de eerste editie van het landelijke ontwikkelprogramma *De Nieuw Lichting (DNL)* afgerond. Hieraan hebben 25 D66'ers deelgenomen. In mei-juni heeft de selectie voor de tweede editie plaatsgevonden. Dit programma start begin 2024.

De LTC heeft voor de vacatures van congres 117 verschillende kandidaten adviezen opgesteld. Dit betrof adviezen voor penningmeester van het Landelijk Bestuur, voorzitter besluitvormingscommissie en leden van het Geschillencollege.

Op congres 117 en 118 heeft de LTC een talentenspreekuur voor leden georganiseerd. Beide spreekuren zijn goed bezocht en waren toegankelijk voor alle leden.

Burgemeesterscommissie

De commissie heeft vier (online en fysieke) gespreksrondes georganiseerd in dit jaar en heeft ruim 25 geïnteresseerden in het ambt van maatwerkadvies voorzien. Dit jaar zijn er vier D66'ers als burgemeesters benoemd die door commissie zijn ondersteund

Integriteit

De inzet van het Landelijk Bestuur is en blijft een vereniging waar iedereen zich veilig voelt en mee kan doen. Ons integriteitshuis staat met een aantal stevige commissies: de *Commissie Integriteitsonderzoeken*, het *Team Verantwoord Gedrag* en het *Netwerk van Vertrouwenspersonen*. De continuïteit van deze drie onderdelen van het huis is het afgelopen jaar gewaarborgd door middel van trainingen en nieuwe leden in de commissies. Daarnaast is er een evaluatiecommissie aan de slag gegaan met de evaluatie van het integriteitshuis. De uitkomsten van deze evaluatie worden in het voorjaar van 2024 verwacht.

Verenigingsadvies

In maart 2023 vonden de Provinciale Statenverkiezingen plaats. Het Landelijk Bestuur heeft met het Landelijk Bureau de lijsttrekkers actief ondersteund met coaches en advisering. Na de verkiezingen heeft er ondersteuning plaatsgevonden voor de provincies waar D66 aan de onderhandelingstafel zat.

Door de vervroegde Tweede Kamerverkiezingen hebben regio's en afdelingen veel evenementen georganiseerd. Naast de campagne heeft dit ook geresulteerd in enthousiasme binnen de vereniging en een toename van het ledenaantal. Het doel is om de vereniging verder te professionaliseren. Het Landelijk Bestuur gaat verder met het versterken van afdelingen, zodat iedereen zich welkom voelt en mee kan doen. Hiervoor worden door de verenigingsadviseurs trainingen gegeven aan besturen, met als belangrijkste onderwerpen scouting richting de gemeenteraadsverkiezingen 2026, ledenbinding en de bestuursverantwoordelijkheden.

In een ledenpartij als D66 hebben we helaas soms ook te maken met (mogelijke) issues. Vanuit het Landelijk Bestuur hebben we de vereniging ook het afgelopen jaar ondersteund waar dit speelde. De inzet is hierbij altijd gericht op het doorlopen van zuivere processen en het gesprek met elkaar voeren. We merken dat juist dat gesprek vaak veel opheldert. Een open en veilige cultuur blijft echter voortdurend aandacht vragen van alle leden. Zaken worden vroegtijdiger benoemd in de vereniging. Hulp wordt sneller gevraagd, waardoor we ook een afname zien van het aantal escalerende conflicten.

Processen & Procedures

Tweede Kamerverkiezing & Europese Parlementsverkiezing

Na de val van het kabinet heeft de korte termijn waarin het verkiezingsproces voor de Tweede Kamer moest worden opgetuigd en doorgelopen veel gevraagd van de vereniging en haar ondersteuning. In dit verkorte proces was er nauwe samenwerking met onder andere de LVC, BVC, GC en LTC. Dit Plan Plots scenario betekende dat binnen drie maanden na de val van het kabinet er een kandidatenlijst was en na 3,5 maand een verkiezingsprogramma.

We kunnen trots zijn op de ongelofelijke hoeveelheid werk die is verzet in een korte periode, op een mooie en gebalanceerde lijst die is samengesteld en de campagne die tot aan de verkiezingsdag van 22 november is gevoerd door talloze vrijwilligers. Nu is het aan de nieuwgekozen fractie om met frisse energie het D66-geluid in de Tweede Kamer te laten klinken!

Tegelijkertijd met de voorbereidingen en het interne verkiezingsproces voor de Tweede Kamerverkiezing begonnen ook de voorbereidingen voor de Europese Parlementsverkiezing van 6 juni. Na de interne stemming voor de lijst en lijsttrekker is de kandidatenlijst vastgesteld in januari, en gepresenteerd in aanloop naar de Rally for Europe in Brussel.

Congressen

In de RAI in Amsterdam vond Congres 117 plaats. Voorafgaand aan dit congres werd ook de peiling opnieuw gebruikt, zodat leden zich vooraf konden uitspreken over de moties die op de congresvloer behandeld werden, en over welke moties in de week voor het congres gestemd kon worden. Op Congres 118 te Apeldoorn is voor het eerst ge-experimenteerd met hybride besluitvorming. Het stemmen op voorstellen gebeurde zowel vanaf de congresvloer als vanuit huis digitaal. Op deze manier is de democratische besluitvorming binnen onze vereniging nog

laagdrempeliger geworden. Dit experiment is goed bevallen, en wordt dus ook doorgezet voor volgende congressen.

Projecten & Inclusie

Tot maart 2024 vervulde Shermin Amiri de functie van Projecten en Inclusie binnen het Landelijk Bestuur. We danken Shermin voor zijn inzet en zijn werk binnen de vereniging.

Diversiteit & Inclusie;

Op het gebied van diversiteit en inclusie is, los van lopende zaken, ook binnen en in samenwerking met andere portefeuilles, het volgende gerealiseerd:

- Vanuit het Kompas Inclusie is het *mentorprogramma* ontwikkeld door het Landelijk Bureau. Het streven is dat dit later in 2024 wordt opgestart.
- Er is vanuit het Landelijk Bureau een inhoudelijke bijdrage geleverd aan de *diversity index*. Dit is zowel een online als een fysiek publicatie geworden. Deze is in december aangeleverd en zal in maart 2024 gelanceerd worden. Politieke partijen kunnen de input uit dit boek gebruiken om zichzelf verder te ontwikkelen op het gebied van diversiteit en inclusie.
- Op het najaarscongres is de *Inclusie Galerij* opgezet. Deze galerij had een centrale plek op het horecaplein gekregen, en is zeer goed bevallen bij de leden. Door middel van beelden en boodschappen van leden ontstonden er allerlei gesprekken over diversiteit en inclusie. De galerij is erg druk bezocht.
- Zowel voor de lijstadviescommissie TK2023 als de lijstadviescommissie EP2024 zijn, voorafgaand aan de gesprekken die de commissies met kandidaten hielden, *bias trainingen* gegeven door twee medewerkers van het Landelijk Bureau. Dit als doel om met elkaar scherp te hebben welke onbedoelde vooroordelen we allemaal kunnen hebben. Door het te benoemen kunnen mensen elkaar ook helpen door er scherp op te blijven.
- Oorspronkelijk zou in het najaar 2023 ook gewerkt worden aan train de trainer sessies, zodat op het gebied van D&I meer mensen trainingen kunnen geven. Door de tussentijdse verkiezing is dit project uitgesteld. Het streven is om dit in 2024 alsnog in gang te zetten.

Communicatie & Werving; Hester Duursema

Net als bij de andere portefeuilles kenmerkt het jaar 2023 zich door twee periodes. Een periode voor de val van het kabinet (7 juli 2023) en een periode na de val.

PS -campagne

Het begin van het jaar stond in het teken van de Provinciale Statenverkiezingen. Hier is veel aandacht besteed aan het betrekken bij en het ontzorgen van de regio's voor de campagne. Zo is er in een vroeg stadium een presentatie gegeven over kernthema's en het narratief. Nog nooit heeft het campagneteam voorafgaand en tijdens het ontwikkelproces zo veel informatie gedeeld over de strategie met lijsttrekkers en campagnecoördinatoren. Conclusies van de evaluatiecommissie (bestaande uit leden) onderschrijft bovenstaande met punten zoals het Campagne Kernteam was goed en makkelijk te bereiken, contentdagen en contactmomenten waren waardevol. Wel de aanbeveling om eerder met de regio's contact te zoeken ook al is er geen lijsttrekker of campagneleider bekend.

Ipv het presenteren van een eindproduct zijn de regio's meegenomen in het denkproces wat uiteindelijk leidde tot de campagne 'Stop stilstand. Stem vooruit.' Uit de evaluatie kwam dat sommige regio's vonden dat de landelijke slogan te laat bekend was. Goed om hierbij te beseffen dat we willen voorkomen dat de slogan gedateerd ofwel achterhaald is. Dus daar willen we ons niet te vroeg op vastpinnen. Het is goed om aan verwachtingenmanagement te doen en ook de tijdslijn met elkaar te doorlopen. Wanneer te beginnen en hoe momentum op te bouwen? Getracht is om campagneteams vroegtijdig aan te zetten op het thema van stilstand versus vooruitgang en dit te vertalen naar de regionale/lokale uitdagingen. Sommige regio's vonden het lastig om uit het frame 'de PS-campagne gaat over stikstof' te blijven, ongeacht de inzet die hierbij vanuit landelijk is gepleegd.

Op het gebied van ontzorgen lag de focus naast het inkopen van media ditmaal ook op het creëren van campagnematerialen. Er zijn twee contentdagen georganiseerd (in Den Haag en Zwolle) waar het campagneteam samen met de regio's de basis hebben gelegd voor de campagne. Hier zijn social media-uitingen, teksten, flyers en een voorstelvideo van alle lijsttrekkers gemaakt.

Ook bij de PS-campagne is er hard getrokken aan het activeren van campagnevrijwilligers voor de verschillende (straat)acties. Helaas hebben we gemerkt dat het sentiment op straat niet altijd positief was. Daarom was er ook voor dit punt veel aandacht (achter de schermen). Gelukkig is het sentiment sterk verbeterd en spreken we juist van een positief sentiment op straat tijdens de TK-campagne. Tijdens de PS-campagne hebben we een pilot gedraaid met een 'phone canvas'-tool om vrijwilligers te activeren en donateurs te werven. Hiermee zijn meer dan 5000 contactmomenten gerealiseerd. Bijvoorbeeld één regio heeft al haar leden gebeld om mee te doen.

Een aanbeveling uit de evaluatie was ook om meer te doen met ludieke acties. We zijn een partij van de inhoud, maar daardoor vallen we wellicht te weinig op in campagne tijd. Ook de verdeling van prominenten over de regio's is een punt van aandacht. Hier hebben we in de daaropvolgende campagne voor de TK ook verbeterlagen gemaakt.

Een laatste aanbeveling van de evaluatiecommissie betreft het campagnebudget. In grote lijn was men hier tevreden mee, wel is ook hier het belangrijk dat over en weer de verwachtingen goed gemanaged worden en dat het helder voor de regio's is wat er wel en niet onder valt. Ook is gebleken dat fondsenwerving op regionaal niveau onvoldoende van de grond is gekomen. Dit is nu aangevuld door landelijk, maar dat is geen duurzame manier van werken en zullen we in de toekomst anders moeten doen.

Na de PS-verkiezing zijn er verschillende projectgroepen gevormd. Een groep richtte zich op het verbeteren van de leden journey, een andere groep op het gebied van digital marketing en er was een groep dat de visuele identiteit onder de loep heeft genomen. Helaas hebben we direct na de val van het kabinet een aantal projecten on-hold gezet om met man en macht aan de campagne te werken. De groep die heeft gewerkt aan de visuele identiteit heeft wel een update uitgerold voor de huisstijl. Met de komst van Rob Jetten als partijleider vonden we het belangrijk om ook met onze visuele identiteit een nieuwe stap te maken, zonder de herkenbare vorm en kleurgebruik uit het oog te verliezen. Het doel was om 'nieuwe energie' ook binnen de huisstijl door te voeren.

Er is in 2023 significant meer inzet geweest op het gebied van onderzoek en ontwikkeling. Het team heeft een goede samenwerking opgezocht met een vaste partner. Hiermee zullen we ook aankomende jaren samenwerken. De investering die we doen brengt ons veel. Bijvoorbeeld inzicht in voorkeuren voor thema's bij aspirant kiezers en de naamsbekendheid van Rob Jetten.

IT verbeteringen

Het afgelopen jaar was een hectisch jaar voor het team dat werkt aan de IT-infrastructuur van de partij. In verband met het onverwacht stoppen van ondersteuning van een leverancier waren we gedwongen om versneld te kiezen voor een nieuw mailsysteem voor afdelingen. Er is gekozen voor een cloud-omgeving dat samenwerken binnen een fractie of bestuur vereenvoudigd. Een veelgenoemde wens over 'Dropbox'-functionaliteit is hiermee gerealiseerd. Doordat er een einddatum aan de oude server hing, verliep het migratietraject niet helemaal vlekkeloos. Migratieprojecten zijn per definitie ook complex. Inmiddels zijn alle afdelingen overgezet. Een vervolgstap is om de kosten beter inzichtelijk te maken per afdeling zodat we accounts en mailboxen duurzaam inzetten. Ook werken we aan mogelijkheden om besturen toegang te geven tot een beheerportaal zodat men zelf e-mailadressen kan aanmaken.

Naast de mailboxen zijn er ook uitdagingen geweest bij de leverancier van de (afdelings-) nieuwsbrieven. Bijna alle issues zijn inmiddels opgelost. In 2023 (en gedeelte in januari 2023) zijn de laatste websites overgezet naar de nieuwe omgeving inclusief alle domeinnamen. Hiermee

hebben we na een project van drie jaar afscheid genomen van het oude platform, server en leverancier.

Op het partijkantoor is er gewerkt aan het verbeteren van de kantoorautomatisering. Op het gebied van privacy en veiligheid zijn grote stappen gezet. Zo werken alle medewerkers met een beveiligde werkomgeving om de kans op phishing en andere kwetsbare aanvallen te minimaliseren.

Congres

Bij het verkiezingscongres in Apeldoorn zijn we gestart met het digitaal stemmen. Met dit systeem kunnen bezoekers én thuisblijvers meebepalen over de koers van de partij. Dit is een belangrijke mijlpaal voor de modernisering van onze partij. Democratie staat uiteraard hoog bij ons in het vaandel. Door deze stap te zetten maken we het veel makkelijker voor leden om hun (digitale) stem uit te brengen en wordt onze besluitvorming nog democratischer.

De begroting van het congres blijft een aandachtspunt. Door oplopende kosten voor horeca, locaties en techniek zijn we genoodzaakt om keuzes te maken om het congres betaalbaar te houden.

TK-campagne

De voorbereidingen voor een TK-campagne hebben idealiter 1,5 jaar nodig. Nu waren er slechts 4 maanden voor onderzoek, strategie, campagneboodschap, slogan, contentstrategie, productie, ontwikkelen (straat)acties, trainingen, inkoop media en fondsenwerving. Kortom: veel te doen in weinig tijd. De tijdlijn wordt mede gevormd door 'plan plots', het draaiboek dat altijd klaarligt voor tussentijdse verkiezingen.

Ondanks de korte voorbereidingstijd is er een volwaardige campagne neergezet. Het was mogelijk om inzet te realiseren op alle marketingkanalen die we ook in 2021 hebben gebruikt. Dit was mogelijk door de geweldige inzet van het fondsenwervingsteam onder leiding van Alexandra van Huffelen en de betrokkenheid van onze leden en ambassadeurs. Verschillende diners, lunches, veilingen en andere ludieke acties zijn georganiseerd.

Op de website is een nieuwe module ontwikkeld waarmee aspirant kiezers veel sneller naar bepaalde onderwerpen of standpunten doorgestuurd worden waar hun interesse ligt en voorkomen we dat dat ze voortijdig afhaken. Hier is in de week voor de verkiezingen heel veel gebruik van gemaakt.

Er is veel gebruik gemaakt van externe professionals zoals fotografen, tekstschrijvers, onderzoekers, marketeers, reclame-producenten en experts op het gebied van vrijwilligersactivatie.

Er zijn veel leden de straat opgegaan. Om dit te bereiken is er een team gevormd die in de laatste 6 weken van de campagne ondersteuning bood aan campagnecoördinatoren. Het team heeft bijna continu leden gebeld en gekoppeld aan acties in het land.

Ook deze campagne wordt geëvalueerd. De context was erg uitdagend, maar er valt vast weer voldoende te leren. De uitkomsten zullen we weer in grote lijnen delen.

Nieuwe leden

Ook de instroom van nieuwe leden heeft een boost gekregen. Het afgelopen jaar hebben we circa 3600 nieuwe leden verwelkomt, met name tijdens de campagne maar ook zeker de verkiezingsuitslag. Het lijkt de tijd dat mensen niet meer aan de zijlijn willen staan, maar willen meedoen. Regio's en lokale afdelingen zetten zich volop in om deze nieuwe leden snel en goed wegwijs te maken in onze partij. De uitstroom hebben we met name in de laatste maanden van het jaar geminimaliseerd waardoor het ledenaantal op 1 januari 2024 uitkomt op 29.624. De aandacht het komende jaar gaat zijn om ons CRM-systeem beter op orde te krijgen, zodat we de kennis over de leden beter kunnen borgen en daarmee ook beter kunnen inspelen op de behoeften van de leden. Een project als leden journey zal ook weer worden opgepakt. Hoe zorgen we ervoor dat we leden weten te binden en boeien en de talenten, kennis en kunde van onze leden maximaal tot wasdom kunnen laten komen.

Politiek Secretaris

Tot februari 2023 vervulde Nadia Arsieni de functie van Politiek Secretaris in het Landelijk Bestuur. Ze gaf aan dat het goed vervullen van de functie niet langer te verenigen was met haar andere werkzaamheden. We danken Nadia voor haar inzet en haar werk voor de Commissie Nieuw Leiderschap.

Het Landelijk Bestuur heeft ervoor gekozen niet onmiddellijk op zoek te gaan naar een nieuwe Politiek Secretaris. Tegelijkertijd liep namelijk het onderzoek naar de mogelijkheid van een bezoldigd partijvoorzitter. Een nieuwe invulling van de voorzittersrol zou kunnen betekenen dat de werkzaamheden van de Politiek Secretaris ondergebracht worden bij de voorzitter. De werkzaamheden van de Politiek Secretaris zijn verdeeld over de andere leden van het Landelijk Bestuur. Zo was Shermin Amiri verantwoordelijk voor het contact met de thema-afdelingen en onderhield Wietske Veltman het contact met de verschillende fracties.

Op politiek vlak was 2023 een uitdagend jaar. Aan het begin van 2023 werden de voorbereidingen getroffen voor het schrijven van het Europees verkiezingsprogramma voor de Europese Parlementsverkiezingen van 2024 door de Permanente Programma Commissie (PPC) onder leiding van Fleur Gräper. Maartje Jansen, als Internationaal Secretaris, was onderdeel van de PPC voor het Europees verkiezingsprogramma. Het was een flinke uitdaging om een nieuw verkiezingsprogramma te schrijven, want er is veel veranderd in de afgelopen vijf jaar in

Europa: Brexit, Covid, oorlog in Oekraïne. Zaken waar een nieuw verkiezingsprogramma zich tot dient te verhouden. Het Landelijk Bestuur sprak de wens uit om in het nieuwe Europees verkiezingsprogramma te focussen op een breed begrip van vrijheid: veilig voor oorlog, veilig voor de gevolgen van klimaatverandering, maar ook veiligheid door een goed dak boven je hoofd en veiligheid in sociale zin. De PPC ging aan de slag met het ophalen van input en met het schrijven van de eerste teksten. Eind juni lag er dan ook al een eerste concept.

Door de plotselinge val van het kabinet op 7 juli moest de PPC de aandacht verleggen naar een nieuw landelijk verkiezingsprogramma. Vanuit het Landelijk Bestuur is Eelco Eerenberg, wethouder in Utrecht, aangesteld als projectbestuurslid Politiek Secretaris om dit proces te begeleiden, en Hans Vijlbrief als voorzitter van de Verkiezingsprogrammacommissie (VPC). De opdracht vanuit het Landelijk Bestuur was om een goed progressief verkiezingsprogramma op te zetten, dat recht doet aan de roerige tijden waarin we leven, maar ook met een positief realistische blik naar de toekomst kijkt. Hierbij was het de wens om de klassieke kernthema's van D66 (onderwijs, democratisering en duurzaamheid) goed te plaatsen in een snel veranderende tijd.

Het was een kort en intensief traject dat veel heeft gevraagd van de PPC, de VPC, medewerkers van de Mr. Hans van Mierlo Stichting en medewerkers van de verschillende fracties. Gelukkig lag er al veel in de vorm van het programma van 2021, papers van de PPC, uitgaves van de Mr. Hans van Mierlo Stichting, fractienotities, input vanuit thema-afdelingen, input vanuit interessegroepen en veel expertise in de partij. Dit heeft geleid tot een omvangrijk en allesomvattend verkiezingsprogramma. Ondanks de zeer korte tijd waarin het is geschreven, heeft het verkiezingsprogramma duidelijk onze ambities neer kunnen zetten.

De ledenparticipatie was minder fijnmazig dan in een normaal proces, maar uiteindelijk is het verkiezingsprogramma natuurlijk van de leden. De hoeveelheid amendementen (+/- 650) laat zien hoe inhoudelijk betrokken onze partij is. Het leidde dan ook tot goede discussies op het congres op 21 oktober in Apeldoorn, waarna het verkiezingsprogramma definitief werd aangeboden aan onze lijsttrekker Rob Jetten. Dit markeerde meteen het afscheid van Eelco Eerenberg als Politiek Secretaris. Wij danken Eelco voor alle tijd en energie die hij in het verkiezingsprogramma heeft gestoken en bewonderen de bevologenheid en diplomatieke insteek waarmee hij dit deed. Niet in de laatste plaats op het verkiezingscongres waar hij met charme het verkiezingsprogramma verdedigde.

Hierna was het werk van de PPC echter nog niet klaar. Juist door de verkiezingsuitslag was het duidelijk dat er werk aan de winkel was voor de volgende verkiezingen: de Europese Parlementsverkiezingen van 2024. In een even snel tempo heeft de PPC verder gewerkt aan het Europese verkiezingsprogramma. Gelukkig was de commissie al een heel eind en hebben medewerkers van de Mr. Hans van Mierlo Stichting en de EP-delegatie op de achtergrond door kunnen werken tijdens de zomer, maar er was nog een hoop te doen. Wat hielp was dat er inspiratie kon worden opgedaan uit het nationale programma, waarmee veel kruisbestuiving

mogelijk was: Europa is immers ook Nederland. Dit heeft geresulteerd in een conceptprogramma dat op 20 januari 2024 is gepresenteerd. We kijken uit naar de discussie die het gaat opleveren in onze partij.

Internationaal Secretaris; Maartje Jansen

D66 is een partij die over de grenzen kijkt. Want wat er in de wereld gebeurt, raakt ons direct. In ons streven naar vrijheid, gelijke kansen en democratie denken en handelen we daarom internationaal. D66 Internationaal doet dat op 3 manieren: door binnen de Europese en Internationale liberale partijkoepels een progressief sociaalliberaal geluid te laten klinken, door capaciteitsopbouw-projecten te organiseren met zusterpartijen en partnerorganisaties, en door lezingen en fringe meetings over internationale onderwerpen en een Brussel-congres te organiseren en daarmee voor internationale verbinding te zorgen binnen de vereniging. De focus van de projecten van D66 Internationaal ligt op Zuidoost-Europa en de MENA-regio (Midden-Oosten en Noord-Afrika). In kalenderjaar 2023 zijn er 32 projecten aan de randen van Europa georganiseerd.

Vanzelfsprekend staat de oorlog in Oekraïne nog steeds hoog op de agenda. Samen met European Youth of Ukraine organiseerde D66 Internationaal het Young Women's Forum, met als thema 'empowering women into politics', en het Young Leader's Forum. Twee groepen van elk 20 jonge activisten uit Oekraïne kwamen samen in Lviv. De kennisuitwisseling tussen deelnemers en sprekers uit het buitenland maakte deze trainingen geslaagd. Daarnaast houdt D66 Internationaal goed contact met sociaalliberale partnerorganisaties in landen die wegens de oorlog onder een vergrootglas liggen. Zo werden diverse projecten en uitwisselingen georganiseerd in Georgië, Armenië en Wit-Rusland. Ook zijn er twee trainingen georganiseerd in Turkije. In samenwerking met Europese zusterpartijen en ELF zijn maar liefst 5 multilaterale trainingen georganiseerd over o.a. diversiteit en inclusie en alternatieve vormen van debatteren.

Ook in Afrika is D66 Internationaal actief. Vrouwelijke politici uit het continent kwamen samen tijdens de Women Leadership Academy in Zuid-Afrika en Malawi. In Marokko vonden maar liefst drie trainingsweekenden en een alumniweekend plaats voor de School of Democracy, waar meerdere D66-trainers workshops gaven over de kracht van een persoonlijk verhaal in de politiek, debatteren en beleidsnota schrijven. De School of Democracy wordt samen met VVD en CDA Internationaal georganiseerd.

In de MENA-regio organiseerde D66 Internationaal samen met Liberal International een training met 15 vrouwelijke politici uit de MENA-regio met als thema: women in peace, defense and security. Lokale trainers en een D66 trainer gaven deze vrouwelijke politici adviezen om hun

carrière verder te ontwikkelen in werkgebieden waar zij vaak minder serieus genomen worden of ondergerepresenteerd zijn. Ook organiseerde D66 Internationaal samen met IFLRY twee trainingen over vrouwelijk leiderschap en tolerantie in de MENA-regio. In Jordanië organiseerde D66 een training over lokaal activisme en ook in Libanon en Tunesië zijn trainingen georganiseerd.

Internationale bezoeken

In december 2023 organiseerde D66 Internationaal een werkbezoek aan Rabat en Tanger in Marokko. De zes koppige delegatie bestaande uit Kamerleden, beleidsmedewerkers en de international officer voerde gesprekken met verschillende maatschappelijke organisaties op het gebied van migratie, mensenrechten en het klimaat. Ook kwamen in 2023 verschillende zusterpartijen en partnerorganisaties op bezoek in Den Haag, waaronder Momentum uit Hongarije en delegaties uit Mozambique en Wit-Rusland. Het internationale bureau van D66 onderhoudt het contact binnen de liberale netwerken. Zo was er een grote delegatie aanwezig bij het ALDE congres in mei in Stockholm, met o.a. Kajsa Ollongren (Minister van Defensie), de twee Europarlementariërs, drie Tweede Kamerleden en twee leden van het Landelijk Bestuur. Tijdens dit congres werden meerdere door D66 geïnitieerde resoluties aangenomen, waaronder over één Spitzenkandidat, Europese defensiesamenwerking en synergie binnen de EU en NAVO-initiatieven, en het beschermen van onze liberale waarden in het licht van groeiend extreemrechts populisme.

Bij het Liberal International congres in Ottawa, Canada verdedigde de D66 delegaties resoluties over o.a. het recht op abortus. Ook was D66 vertegenwoordigd bij twee bijeenkomsten van het European Liberal Forum.

Evenementen van D66 Internationaal

Als internationaal georiënteerde partij, zijn D66 leden enthousiast om mee te denken en praten over internationale politiek. Om deze discussie te faciliteren organiseerde D66 Internationaal in 2023 the Night of the Middle-East. In A-Lab in Amsterdam maakten leden kennis met verschillende aspecten van censuur, middels een Iraans protestlied en een theateroptreden over censuur in Irak. Ook kwamen leden zelf in actie voor activisten die vervolgd worden in het Midden-Oosten met een write for rights actie van Amnesty International. Tot slot interviewde Fatimazhra Belhirsch een bekende mensenrechtenactivist uit Egypte, Esraa Abdelfatah, die een hoge prijs heeft moeten betalen voor haar activisme, maar toch dapper blijft strijden voor persvrijheid en daarmee de hele zaal inspireerde.

In 2023 werd ook vervolg gegeven aan de in 2022 begonnen nieuwe gespreksreeks 'Blik op de Wereld', tijdens welke D66 Internationaal focust op de politieke situatie in diverse landen – van het Verenigd Koninkrijk tot Moldavië. D66 leden zijn welkom om met experts en elkaar in gesprek te gaan over de geopolitieke stand van zaken. Deze sessies kunnen zowel op het Landelijk Bureau als online worden bijgewoond.

Kiescollege niet-ingezetenen

Wat begon met een motie op het D66 congres werd op 18 oktober 2022 werkelijkheid. Het Wetsvoorstel Wet kiescollege niet-ingezetenen werd aangenomen in de Eerste Kamer. Deze wet maakt het mogelijk dat Nederlanders woonachtig in het buitenland invloed kunnen uitoefenen op de samenstelling van de Eerste Kamer. Onder leiding van D66 werd er een democratisch tekort opgeheven.

In korte tijd is er een lijst van 24 gepassioneerde kandidaten samengesteld. Vervolgens heeft D66 Internationaal samen met de kandidaten campagne gevoerd. 37000 Nederlanders in het buitenland hebben zich geregistreerd voor de campagne, D66 werd met 4 zetels in het Kiescollege de tweede partij.

Campagne buitenland

D66 Internationaal heeft voor de Tweede Kamerverkiezingen van 2023 een energieke en initiatiefrijke campagne gevoerd voor stemmers in het buitenland. 7243 Nederlanders in het buitenland hebben op D66 gestemd, D66 werd hiermee de vierde partij.

Informatiesessie Europees Parlement kandidaatschap

D66 Internationaal heeft een informatiesessie georganiseerd voor potentiële kandidaten voor de Europese Parlementsverkiezingen in 2024. Tijdens deze sessie deelden ervaringsdeskundigen hun kennis van het werk in het Europees Parlement. Gerben-Jan Gerbrandy vertelde over zijn ervaringen in Brussel, beleidsadviseur Hoba Gull wierp een blik op de procedures binnen het Europees Parlement, en Frank van der Endt vertelde over het kandidaatstellingsproces.

Zie verantwoording Politiek Secretaris voor de betrokkenheid van de Internationaal Secretaris bij het Europees verkiezingsprogramma.

Al met al toont deze verantwoording aan dat D66 Internationaal het afgelopen jaar op legio van internationale speelvelden actief is

Permanente Programma Commissie

De Permanente Programmacommissie D66 (PPC) is in opdracht van het Landelijk Bestuur belast met de verantwoordelijkheid voor het voortdurend aanscherpen, verdiepen en verbreden van de verschillende verkiezingsprogramma's van D66. Maartje heeft in 2023 namens het Landelijk Bestuur zitting genomen in deze commissie.

Penningmeester; Serhat Ozasik

Congres117 is Serhat Ozasik gestart in zijn functie als penningmeester binnen het Landelijk Bestuur van D66. De penningmeester is verantwoordelijk voor de financiën van de vereniging D66, Stichting Internationaal Democratisch Initiatief, de Mr. Hans van Mierlo Stichting, stichting Fractiewerk en fungeert ook als landelijk bestuurslid personeel.

De grootste projecten van het afgelopen jaar waren uiteraard de campagnes voor de Provinciale Staten en de Tweede Kamerverkiezingen. Wij hebben in totaal vorig jaar meer dan één miljoen euro opgehaald aan fondsenwerving en moesten dit doen onder de nieuwe, veel strengere, wet. Als penningmeester zijn veel bestuurders van afdelingen bezocht om een toelichting te geven hoe we onze (gezamenlijke) financiële middelen optimaal konden inzetten voor een sterke campagne. Daarnaast zijn er meerdere belavonden op het Landelijk Bureau geweest om de verkiezingskas te vergroten.

De terugval in zetels van 24 naar 9 zetels heeft grote financiële consequenties. Dit heeft geresulteerd in een reorganisatie op het Landelijk Bureau en het maken van een aangepaste begroting voor 2024. Deze reorganisatie loopt nog door tot in de eerste helft van 2024 en is op een zorgvuldige manier voorbereid.

In 2023 is er tussen de penningmeester en de leden van Financiële Commissie geregeld contact geweest. Zij vervullen een uitstekende rol: ze voorzien de penningmeester van gevraagd en ongevraagd advies, altijd in een zeer constructief-kritische houding.

Victor Everhardt – partijvoorzitter; Integriteit

Wietske Veltman – Vice Voorzitter; Vereniging, Talentontwikkeling en opleiding

Hester Duursema – Communicatie en werving

Maartje Jansen – Internationaal Secretaris

Serhat Ozasik – Penningmeester